

pravě a realizaci každoročních porad předsedů komisí pro práci s mládeží okresních a městských výborů Socialistické akademie ČSSR, které přinašejí cenné podněty a dávají potřebnou orientaci jak v obsahových okruzích jejich činnosti, tak i v metodice práce s mladými lidmi.

Komise pro práci s mládeží jsou postupně vytvářeny ve všech okresních a městských výborech Socialistické akademie v ČSR v počtu 5–20 členů. Většina těchto komisí pracuje podle ročních plánů činnosti, které jsou zpracovávány v souladu s celospolečenskými potřebami a současně vycházejí ze specifických podmínek okresu. V plánech je obsažena dlouhodobá koncepce činnosti vycházející ze závěrů XVI. sjezdu KSČ a jsou v nich respektovány záměry komise pro práci s mládeží předsednictva Českého ústředního výboru Socialistické akademie ČSSR.

Těžiště činnosti těchto komisí spočívá zejména ve vypracování a realizaci tematického plánu pro výchovu mládeže. Jsou vydávány samostatné nabídkové tematické plány, které jsou rozeslány všem organizacím SSM, učilištím, domovům mládeže a školám v okresech. Komise úzce spolupracují s Okresním kulturním střediskem při zavádění nových forem vzdělávací činnosti mládeže a s okresními a městskými výbory SSM, s vedením učilišť a internátů při realizaci neformální a cílevědomé práce s mladou generací.

Činnost okresních a městských komisí je zaměřena především na mládež v učňovských střediscích průmyslových závodů, na učňovských školách, v odborných učilištích, na středních všeobecně vzdělávacích školách, ve střediscích branců a v orgánech a organizacích okresních výborů SSM, závodních organizacích SSM a Pionýrské organizaci SSM (v rámci studijního programu kroužků politického vzdělávání SSM). Většina těchto komisí plní své poslání ve výchově funkcionářů a lektorů okresních výborů SSM, zejména zabezpečováním přednášejících na večerních školách SSM, při sestavování přednáškových cyklů, zejména ve společenskovědní oblasti. Poskytují okresním výborům SSM odbornou lektorskou pomoc, například při společenských maturitách, aktivně se účastní při pořádání společenských akcí a uplatňují přitom nové formy, organizují samostatné akce pro mládež, například pořádají cykly Lidové univerzity a Lidové akademie.

Při realizaci závěrů III. sjezdu Socialistické akademie ČSSR, který se konal v říjnu 1983, se členové komisí pro práci s mládeží předsednictva okresních a městských výborů Socialistické akademie ČSSR zamýšlejí nad volbou adekvátních metod a forem politickovýchovné práce, důsledněji uplatňují diferencovaný přístup k různým skupinám naší mládeže, dbají na výběr vhodných lektorů pro mládež a jejich další vzdělávání. V jejich práci se promítají rovněž akce, které jsou realizovány na základě konkrétních dohod uzavřených s okresními výbory SSM a dalšími organizacemi a podniky v okresech. Uvědomují si, že vyšší účinnosti může být dosaženo především neformální aktivitou všech pracovníků podílejících se na realizaci pracovních plánů těchto komisí.

Na základě stanovených cílů při výchově naší mladé generace k vědeckému světovému názoru a dosavadních zkušeností se pro další období předpokládá, že komise pro práci s mládeží předsednictva Českého ústředního výboru Socialistické akademie ČSSR ještě zesílí dosavadní spolupráci s komisemi okresních a městských výborů, bude i nadále v aktivní součinnosti s vědeckometodickými radami organizovat oblastní a republikové semináře k aktuální problematice, jež budou pro potřebu lektorů také obsahovat metodicko-didaktickou tematiku.

Při přípravě metodických materiálů pro komise v okresech se plánují další formy spolupráce s ústředním výborem SSM a ostatními společenskými organizacemi a institucemi.

V únoru t. r. se v Brně sešli členové vedení těchto komisí z České a Slovenské socialistické republiky. K výsledkům jejich jednání a výměny zkušeností z ideově výchovné práce s naší mladou generací patří mimo jiné poznání o vzájemné prospěšnosti a potřebě výměny zpracovaných a publikovaných materiálů, organizování společenských akcí, oboustranná maximální snaha při výchově naší mládeže spolupracovat.

Komise pokládá za součást své práce také rozvíjení zájmů v jednotlivých skupinách naší mladé generace, a proto chce rovněž úzce spolupracovat s vědecko-výzkumnými pracovišti, ministerstvy a příslušnými národními výbory.

Vladimír Dubský

Vědecká konference „Žena a rodina naší současnosti“

Ve dnech 25.–27. ledna 1984 se v Bratislavě konala vědecká konference, jejímž iniciátorem byl Ústřední výbor Slovenského svazu žen a spolupředatelem Ústav

filozofie a sociologie SAV v Bratislavě. Toto v pořadí již šesté setkání pracovníků vědecké fronty s funkcionářkami Slovenského svazu žen kontinuálně navazovalo na dobrou tradici vzájemné spolupráce. Vzhledem k tomu, že v roce 1984 se bude konat sjezd Slovenského svazu žen, bylo hlavním záměrem konference zaostřit pozornost na aktuální problémy současnosti a na společné hledání optimálních cest k všestrannému rozvoji osobnosti ženy a upevňování socialistického charakteru rodiny.

Nespornou předností teoretické konference byla poměrně značná účast zahraničních delegátek. Jejich vystoupení umožňovala alespoň rámcové srovnání obecných tendencí i specifických odlišností jak v postavení ženy a rodiny, tak v teoretické reflexi těchto otázek v zemích socialistického tábora.

Konference měla výrazné pracovní ráz. V naprosté většině referátů i diskusních vystoupení byli účastníci informováni o nejnovějších teoretických poznatcích v této oblasti a seznámeni s hlavními směry, jimiž se výzkum rodiny bude v dalších letech ubírat. V tomto duchu také otevřela jednání s. Elena Litvajová, členka Předsednictva ÚV KSS a předsedkyně Ústředního výboru Slovenského svazu žen. Zdůraznila, že v současné fázi budování vyspělé socialistické společnosti je naprostou nezbytností spolupráce společenské praxe s vědeckým výzkumem. Prohloubení této spolupráce je předpokladem kvality řízeného procesu vyrovnávání životních podmínek i formování způsobu života ženy a rodiny. Velmi pozitivně hodnotila spolupráci se sociologickými disciplínami, přestože i zde stále ještě zůstává mnoho nepokrytých míst. Určitým problémem je však posílení spolupráce s ostatními společenskými vědami, především ekonomikou, sociální psychologií, pedagogikou, ale i s lékařskými vědami. Je třeba též prohloubit informovanost o vědeckém poznání v ostatních socialistických státech, zobecnit získané poznatky a vymezit základní problémy vývoje rodiny i změn v postavení ženy v socialistické společnosti. Tyto požadavky jsou významné především v současné době, kdy se úsilí jednotlivých článků řídicí sféry i společenskovědní fronty koncentruje na přípravu podkladů pro XVII. sjezd Komunistické strany Československa.

Akademik Vladimír Cirbes, místopředseda Slovenské akademie věd a ředitel Ústavu filozofie a sociologie SAV, se ve svém vystoupení zaměřil na *nejzávažnější úkoly výzkumu ženy a rodiny v současné době*. Zdůraznil, že prohloubení funkce společenských věd jako teoretického základu pro řízení společnosti neznamená slevovat z nároků teoretického poznání. Vyžaduje naopak vysokou teoretickou úroveň vědeckých poznatků, schopnost hlubších pohledů, postihujících podstatné tendence ve vývoji společnosti. Nejzávažnější společenskou potřebou současnosti je priorita kvalitativních kritérií, intenzifikace ekonomického i sociálního systému, posílení vnitřní jednoty vědeckotechnického rozvoje a předností socialistických výrobních vztahů. Tyto požadavky zvyšují náročnost na tvořivý přístup v každé oblasti společenské praxe i vědeckého zkoumání.

Také ve výzkumu ženy a rodiny je třeba dále odkrývat nové souvislosti, nové formy reprodukce v podmínkách objektivních změn. Uvedená problematika má v současné době poměrně příznivé podmínky rozvoje. V této pětiletce byla zařazena jako hlavní výzkumný úkol. Byla vybudována poměrně solidní základna pro šíření a aplikaci vědeckých poznatků v práci poraden, činnosti národních výborů, odborných i popularizačních časopisů i ostatních sdělovacích prostředků včetně rozhlasu a televize. Přes nesporná pozitiva však současná situace není zcela uspokojivá. Při přípravě 8. pětiletky bude třeba více propojit prioritní výzkumné úkoly, k nimž problematika ženy a rodiny patří. Také toto téma je ve velké míře poznamenáno obecnými problémy rozvoje společenských věd. Dnes jsme již sice schopni získávat faktografické údaje o celé řadě závažných společenských oblastí. Stále je však ještě nedostatečná formulace zákonitostí, což je primární funkce a fundamentální povinnost vědy. S těmito problémy je spojena i řada metodologických otázek.

Jednou z nich je spojení společenské praxe a vědeckého výzkumu. Jejich vzájemný vztah je mimo jiné poznamenán skutečností, že v praktické sféře dosud není vybudován účinný mechanismus spojení teorie a praxe, který by stimuloval a urychloval tento dialog. Vzájemnou spolupráci nelze chápat tak, že vědečtí pracovníci budou dodávat hotové recepty pro potřeby společenské praxe a pracovníci praxe naopak bezprostředně zasahovat do formulace vědeckých programů. Efektivní principy spolupráce je třeba ještě dobudovat, vzájemnou názorovou konfrontaci je třeba dosáhnout syntézy, pozitivní stimulace a inspirace obou sfér. V tomto úsilí má právě problematika ženy a rodiny mimořádně vhodné podmínky a široký prostor.

V plné míře se jí také týká další nezbytný požadavek doby — nutnost mezioborové spolupráce. Jedná se o nejprogresivnější, ale též organizačně nejnáročnější metodu ve vědě. Vlastním cílem mezioborové spolupráce není hromadění poznatků různých věd o společném předmětu zkoumání, ale jejich obsahová integrace, vybu-

dování jednotného systému poznatků na bázi jednotného teoreticko-metodologického aparátu. Jedná se o přístup neobyčejně náročný na konceptní práci, který vyžaduje široký mezipřehledový rozhled a překročení hranic úzkých specializací.

Dalším náročným a důležitým vstupem vědy do společenské praxe je vypracování prognóz. Předpokládá seriózní analýzy současnosti i minulosti. I pro problematiku rodiny a ženy to znamená propracovat se ke komplexnímu pohledu, více brát v úvahu celospolečenské cíle. Pro jejich naplnění je nutno hlouběji analyzovat a hodnotit vývojové tendence, rozlišovat jejich progresivní i zastaralé momenty. V závěru svého vystoupení upozornil V. Cirbes na to, že mezi potřebami doby, nároky výzkumu a připraveností vědecké fronty existují značné disproporce. Je třeba dále prohlubovat koncepci vědecké práce a cesty k jejímu zdokonalení vidět i ve zkvalitňování přípravy vědeckých kádrů. Podpořil výzvu s. Litvajové k hledání dalších možností spolupráce praxe a vědy. To je možné jednak rozšiřováním okruhu témat i vědeckých disciplín zabývajících se problematikou ženy a rodiny, jednak, a to především, posílením koordinace při koncepci a organizačním zabezpečení výzkumu v další pětiletce. Podstatné je i zvýšení aktivity na poli mezinárodní spolupráce.

S. Ladislav Pisca (Ústav filozofie a sociologie SAV, Bratislava, *Žena a rodina v socialistické společnosti*) se ve svém vystoupení zaměřil na *základní tendence v postavení ženy a rodiny*. Hovořil jak o objektivních změnách sociálně demografického charakteru rodiny, tak o měnící se kvalitě vzájemných vztahů. Pojem socialistická rodina označuje v současnosti stále ještě spíše soubor představ a postulátů než realitu. Její formování je dlouhodobý proces, který tvoří součást procesů uvnitř společnosti, přičemž jejich vliv na rodinu je zpravidla zprostředkovaný. V této souvislosti zdůraznil význam plánovaného rodičovství a stability rodiny pro zvyšování kvality populace a v neposlední řadě nutnost řešení otázek rovnoprávnosti žen v rodině a společnosti.

Vědeckou diskusi o problematice ženy v socialistické společnosti zahájila s. Miroslava Šolcová z Ústavu marxismu-leninismu ÚV KSČ v Praze. Věnovala se *marxisticko-leninskému pojetí rovnoprávnosti žen*. V této souvislosti upozornila na dva nejzávažnější omyly v jeho soudobé interpretaci. Prvním z nich je neoprávněné zužování rovnoprávnosti žen na otázku zaměstnanosti. Druhým je její zaměňování prostým rovnítkem mezi potřebami mužů a žen, které nerespektuje specifické rozdíly dané biologicky a koneckonců také sociálně. Vymezila pojem emancipace ženy u klasiků marxismu-leninismu, kteří v něm vždy spatřovali integrální součást revolučního boje a chápali je jako dlouhodobý a složitý proces. Naproti tomu v současných buržoazních společnostech nevybočuje řešení „ženské otázky“ z úzkých hranic třídního pojetí feministických hnutí. Dále zhodnotila stupeň rovnoprávnosti a způsoby jeho dalšího rozvoje v socialistické společnosti. Rozporná podoba současného výkonu rolí žen je historickým produktem. Nástrojem jejího překonávání je cílevědomá tvorba materiálních společenských podmínek i subjektivních předpokladů. V tomto procesu hraje významnou roli sociální politika, sféra ideologického působení i zvyšování politické aktivity žen. Přes řadu současných problémů se ženy stávají subjekty svého přerodu, více aktéry než pasívními diváky.

S. Olga Zukalová (Ústav filozofie a sociologie SAV v Bratislavě) se v návaznosti na postižení vývojové stránky společenského postavení ženy zaměřila na objasnění *současného stavu teorie i praxe* jejího řešení v podmínkách československé společnosti. V tomto kontextu zhodnotila přínos sociologických i ostatních výzkumů a především rozpracování sociálně politických opatření posledního desetiletí. Poukázala na nutnost sladit potřeby žen a s potřebami a možnostmi celé společnosti. Na úrovni makrospolečenské se jedná především o oblast práce, kvalifikace a odměňování, a to i s ohledem na potřeby biologické reprodukce obyvatelstva. Dále o vytváření podmínek, jež by ženám objektivně umožňovaly zvyšovat svoji účast na politickém a veřejném životě. Na úrovni mikrostruktur jde především o takové intervence, které oslabí časovou náročnost provozu domácnosti a umožní přesunout těžiště rodinných činností na výchovně socializační a emoční funkci.

S. Mária Schwarzová (Československý výzkumný ústav sociálního rozvoje a práce v Bratislavě) hovořila o *problémech profesionálních a mateřských funkcí ženy*. Na základě výzkumu konstatovala, že přes všestranné úsilí společnosti vytvářet optimální podmínky pro souběžný a vyvážený výkon obou základních funkcí ženy některá opatření v současné době již dostatečně neodrážejí demografické a sociálně ekonomické změny ve vývoji společnosti. Doporučila, aby v době, kdy je intenzita mateřských funkcí nejvyšší, byl respektován požadavek primárního významu mateřství před výkonem zaměstnání.

Také s. Weichertová z Ústavu pro sociologii a sociální politiku Akademie věd NDR hovořila o problémech *souladu mezi pracovní a mateřskou funkcí ženy v podmínkách vědeckotechnického rozvoje*. Informovala o nejzávažnějších výsledcích empirického výzkumu provedeného ve vybraných podnicích v NDR. Kladla důraz na posílení kvalitativních aspektů rovnoprávnosti žen, vytváření takových objektivních podmínek, aby ženy mohly ve větší míře své nové postavení ve společnosti realizovat. S. Nina Andejenková ze Sovětského svazu (Institut sociologických issledovanij AN SSSR, Moskva) se zabývala *zaměstnaností žen*. Vedle nesporných předností se i na makrospolečenské úrovni objevuje řada problémů, vyplývajících například z vysoké feminizace některých odvětví. Podrobně se zabývala motivací zaměstnanosti žen, která se — jak ukazují empirické výzkumy — mění s rychlým růstem vzdělanosti. Poukázala též na změnu sebehodnocení ekonomicky aktivních žen, jejich rostoucí potřebu kultivace osobnosti i růst prestiže v rodině. S. Liliana Spasovská z Ústavu filozofie a sociologie Akademie věd v Sofii se ve svém vystoupení věnovala *otázkám překlenutí objektivních rozporů postavení ženy v socialistické společnosti*. Vyšší vzdělanost a zapojení ženy do společenského pracovního procesu mění i její psychiku. Nutnost péče o děti a domácnost ji však vrací zpět do rodiny, k tradičnímu pojetí důsledků jejich biologických funkcí. Konfliktnost postavení ženy především v době péče o nejmenší děti, která je podporována přetrvávajícím modelem tradiční dělby domácích prací, ji poznamenává i pro další život a ztěžuje kultivaci její osobnosti i začleňování do veřejného a politického života.

Sociálně psychologický pohled byl zastoupen společným referátem Márie Bandžejové (Univerzita Komenského, Bratislava) a Veroniky Kovalíkové (Ústav psychologie a patopsychologie v Bratislavě). Autorky zdůraznily *dynamické pojetí osobnosti jako rezultátu neustálé interakce prostředí a biologické výbavy člověka*. Stručně charakterizovaly tradiční pojetí ženskosti, které vycházelo především z typických rysů osobnosti matky. Ženě byla přičítána větší pasivita, submisivnost, orientace na svět předmětů, malá schopnost abstrakce a transcendence. Současné empirické výzkumy ukazují, že v některých oblastech dochází ke sblížování postojových struktur mužů a žen. Jedná se především o hodnoty práce u vysokoškolsky vzdělaných žen. V závěru autorky konstatovaly, že pro žádoucí vývoj osobnosti ženy je třeba zaměřit se především na vytváření komplexu vhodných podmínek a zpřístupnit jej ženě, naučit ji zmocnit se nových podmínek svého života.

Vědeckou rozpravu o aktuálních problémech současné rodiny zahájil svým vystoupením s. Dušan Provazník (Ústav filozofie a sociologie SAV v Bratislavě). Uvedl základní příčiny její *společenské významnosti* v etapě budování rozvinutého socialismu. Zvláštní pozornost věnoval sociálním důsledkům změn jejího postavení v třídní struktuře a rodině jako objektu ideologických konfrontací. Upozornil na fakt, že rodina v socialistických státech se v posledních letech stala ohniskem zájmu římskokatolické hierarchie, která v posilování vzájemných vazeb rodinného života a náboženského citění vidí účinnou strategii pro implantaci socialismu cizích ideologií. Dále se zabýval teoretickými problémy výzkumu rodiny, především kritikou funkcionalismu, který nebere dostatečně v úvahu vzájemný vztah funkce, struktury a aktivit. Překonávání stagnace ve výzkumu vidí v posílení jeho interdisciplinaritě a ve vybudování centrální databanky o ženě a rodině v ČSSR.

S. Jutta Gysiová z Ústavu pro sociologii a sociální politiku Akademie věd v Berlíně hovořila o *některých podstatných tendencích ve vývoji současné rodiny v NDR*. Výsledky reprezentativního výzkumu potvrdily, že přes postupné snižování rozdílů v podmínkách a způsobu života rodin jsou stále ještě velké difference mezi rodinami dělníků, rolníků, zaměstnanců a inteligence. Jsou do značné míry svázány s funkcemi muže a ženy v rodině. Ukazuje se například, že charakter heterogenní rodiny je určen sociálním postavením muže, který právě v těchto typech výrazněji uplatňuje svoji dominanci. Zčásti i proto, že dále přetrvává tradiční dělba prací v domácnosti a podíl mužů je obecně chápán jako „pomoc ženě“. V Německé demokratické republice v posledních letech vzrůstá „předmanželské“ rodinné soužití. Jedná se o určitou formu manželství na zkoušku, které je dodatečně právně legalizováno po narození prvního a mnohdy až druhého dítěte. Tento typ nové mladé rodiny je široce akceptován a je v současné době objektem sociologického zkoumání.

O *problémech mladých manželství v Maďarské lidové republice* hovořila s. Kosová (Ústav filozofie a sociologie v Budapešti). Pozornost věnovala především dvěma typům, které jsou závažné z hlediska reprodukce sociálních rozdílů i životní úrovně rodin. Jedná se o studentská manželství, jejichž materiální situace je velmi komplikovaná, neboť jsou prakticky v plné míře závislí na podpoře rodičů a dalších příbuzných. A dále o sňatky nezletilých nevěst. Tyto mladé ženy mají zpravidla velmi nízké

vzdělání a pro nezáměr o plánované rodičovství se stávají matkami mnohadětných rodin. Jejich manželství je často motivováno potřebou vyvázat se z orientační rodiny. Vzhledem k ekonomickým a sociálním podmínkám však fakticky dochází k reprodukci nízké životní úrovně, destabilizované rodiny a nízké schopnosti výchovy nové generace.

O *nových demografických rysech rodiny* a jejich sociálních důsledcích hovořil s. Vladimír Wynnyczuk (Československý výzkumný ústav sociálního rozvoje a práce v Praze). Jedná se především o snížení celkového počtu dětí při kumulaci porodů do relativně úzkého období fertility ženy. Tato skutečnost má řadu závažných sociálních důsledků (v souvislosti s rostoucí délkou života mimo jiné i omezení významu dítěte pro stabilitu rodiny). V budoucnosti je proto třeba věnovat větší pozornost druhým a dalším šňatkům a především postavení dětí v nové rodině, dále prevenci rozvodových krizí a péči o psychické zdraví dětí v době rozpadu manželství i některým problémům rodin, které zakládají jedinci mladší 18 let. S. Milada Bartošová (Ústřední úřad národohospodářského plánování, Praha) navázala *hodnocením účinnosti sociální politiky jako komplexu sociálního zabezpečení* a dalších opatření v oblasti práce, mezd, zásobování, služeb a bytové politiky. Zdůraznila skutečnost, že vstupujeme do nové etapy vyrovnávání životních podmínek, v níž je třeba více saturovat specifické potřeby jednotlivých typů rodin a fází rodinného cyklu. Také vystoupení s. Aleny Tonhauzerové (Československý výzkumný ústav sociálního rozvoje a práce v Bratislavě) se týkalo *účinnosti sociální politiky vůči rodinám s dětmi*, a to z hlediska problému racionálních potřeb dětí a nákladů na jejich výchovu. Ve svých doporučeních vycházela z výsledků výzkumu, který potvrdil celkový dynamický charakter vývoje racionálních nákladů na výživu a další potřeby i jejich značnou diferencovanost podle pohlaví a hlavní věku. Tyto změny však dosud nejsou dostatečně reflektovány, což se promítá například do stravovacích norem v zařízeních pro děti a v souvislosti s nediferencovanou výší přídatků také do materiální situace a životní úrovně rodin s více nezaopatřenými dětmi.

S. Eliška Rendlová (Ústav pro filozofii a sociologii ČSAV, Praha) se ve svém vystoupení zabývala *novými rysy ve vztazích rodin dospělých dětí a starých lidí*. Zdůraznila skutečnost, že současná rodina neplní zabezpečovací povinnosti pouze vůči členům domácnosti, ale vzájemná pomoc se odehrává i v kontextu širší rodiny. To je sice nesporně důkazem kvalitních mezigeneračních vztahů, avšak zvyšuje nároky provozních činností v obou generacích. Při rozvoji služeb je proto třeba více sledovat i zájmy specifických skupin obyvatelstva.

K *otázkám stability rodiny* hovořil s. Ján Gabura z Manželské a předmanželské poradny v Bratislavě. Seznámil účastníky se začleněním poradenství do soustavy sociálních služeb, s jeho základními orientacemi i přístupy. Zdůraznil rostoucí význam poraden pro preventivní výchovnou činnost a prohlubování forem spolupráce s ostatními institucemi.

V rozsáhlé diskusi, které se účastnili další pracovníci základního výzkumu, resortních výzkumných ústavů, Federálního ministerstva práce a sociálních věcí i dalších pracovišť se hovořilo o řadě konkrétních projevů obecných tendencí ve vývoji způsobu života ženy a rodiny. Konference splnila vytčený cíl. Byla příležitostí pro výměnu informací o stavu vědeckého výzkumu i jeho problémech u nás i v ostatních socialistických státech. Ukázala na některé dosud nedostatečně zmapované tematické oblasti i obecnější problémy spolupráce společenské praxe a vědeckého výzkumu. Jak bylo konstatováno závěrem, toto setkání se stalo dalším krokem k prohlubování vzájemné spolupráce a účinnějšímu prosazování vědeckých poznatků do života společnosti.

Eliška Rendlová

Pracovní diskuse o problematice sociologických výzkumných nástrojů

V září 1983 se v Praze-Písnici sešli pracovníci Institutu sociologie a sociální politiky Akademie věd NDR, katedry marxisticko-leninské sociologie Vysoké školy politické ÚV KSČ, Společenskovedného ústavu SAV v Košicích, Ústavu pro výzkum verejnej mienky pri SSÚ v Bratislavě a pražského Ústavu pro výzkum veřejného mínění při FSÚ. Tématem jejich třídních konzultací byly metodologické a metodické problémy konstrukce sociologických výzkumných nástrojů. Záměr uspořádat toto pracovní setkání vyplynul z objektivní potřeby systematicky prohlubovat „vě-